

Opinnäytetyö AMK

Elokuva ja televisio

Animaatio

2018

Fanni Maliniemi

JAETTU TEKIJYYS

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF
APPLIED SCIENCES

Fanni Maliniemi

JAETTU TEKIJYYS

Tutkielmani *Jaettu tekijyys* käsittelee taidekentän tekijä-käsitettä. Jaettu tekijyys asettaa kysymyksiä tekijyyden ja teoksen suhteesta. Totuttu taiteilija ja teos -yhdistelmä saa uusia ulottuvuuksia, kun tekijä onkin monta ihmistä tai yhteisöä. Voiko tekijä olla monta? Kuinka tekijä vaikuttaa teoksen tarkasteluun?

Olen käyttänyt aineistonani tekijyydestä löytyviä tekstejä. Kirjallisuuden tutkimuksen parissa tekijyys on erittäin paljon tutkittu ja haastettu aihe. Lähtökohtina tutkielmaani käytiin jaetun tekijyyden suhdetta taiteelliseen lopputyöhöni *Suomalaisen työn voitto*, joka on Tehonrakentajat-taiteilijaryhmän yhteisteos, sekä erillisenä tarkastelun kohteena jaetun tekijyyden suhdetta tekijänoikeuskiistaan, joka käytiin Aki Kaurismäen ohjaaman elokuvan *Toivon tuolla puolen* lavastuksesta Markku Pätilän kanssa.

Historian vaiheissa tekijää on, sekä ylistetty ja lähes palvottu yli-ihmisenä, kuin on ehditty julistaa tekijän kuolemakin. Nykypäivänä tekijyys ei ole sen selkeämpää. Sen todistaa kiivas keskustelu, jota käydään tekijänoikeuslain ympärillä.

Omistaminen ja jakaminen ovat tekijyyden ydin termistöä. Ne lävistävät monia tekijyyteen liittyviä haasteita. Teoksen omistaminen, tekijyyden omistaminen, idean omistaminen tai niiden jakaminen ovat taiteellisen työskentelyn vaiheita. Tekijän on tehtävä aktiivisia valintoja omistamisen tai jakamisen suhteen työskentelyssään.

Mielikuvat ja ennakko-oletukset tekijästä vaikuttavat teoksen katselukokemukseen. Haluan kuoria näitä valmiita kerroksia teoksen päältä. Mikä olisi teos ilman tekijää?

ASIASANAT:

Tekijyys, tekijänoikeus, tekijänoikeuslaki, rojallit, jaettu tekijyys, kollektiivinen tekijyys

BACHELOR'S / MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Film and Media | Animation

2018 | 23

Fanni Maliniemi

SHARED AUTHORSHIP

My thesis deals with the concept of shared authorship in the art field. Shared authorship raises questions about the relationship between authorship and the work. The artist and his / her work combination gain new dimensions when the author is many people or communities. Can the author be many?

In my thesis I have used texts which deals with the question of authorship. With regard to literature research, authorship is a very much studied and challenged topic. As a starting point for my thesis I used the relationship between the question of the shared authorship and my artistic final work, an art film: "The Triumph of the Finnish Labor", which was a shared production of an artists' group Tehonrakentajat. For discussion I used also copyright dispute, which took place between director Aki Kaurismäki and set designer Markku Pätilä.

In the stages of history, the author has seen many stages. Today, the author is not any clearer. It is proven by the heated conversation around the copyright law.

Ownership and sharing are the core of the authorship. Owning a work, ownership of the authorship, ownership of the idea or sharing them are all stages of the artistic work. The author must make active choices regarding ownership or sharing in his / her work.

Predictions of the author influence the viewing experience of the work. I want to peel these layers of presumptions and expectations from the top of the work. What would a work be without an author?

KEYWORDS:

Copyright, copyright law, royalties, shared authorship, collective authorship

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	1
2 SUOMALAISEN TYÖN VOITTO	3
3 LAVASTUS EI OLE ITSENÄINEN TEOS	5
4 OMISTAMINEN JA JAKAMINEN	6
5 TEKIJYYS KÄSITTEENÄ	7
5.1 Tekijänoikeuslaki	8
5.2 Tekijän vaikutus teoksen esitykseen	10
5.3 Taidemaailman valta luo taideteoksen	11
6 VIITTAUSTAIDE JA TEKIJYYDEN RAJAT	13
6.1 Miten voi tehdä laillista viittaustaidetta?	13
6.2 Kopio vs. aito	15
6.3 Creative Commons	16
7 TYÖSKENTELYN ERITYISLAATUISUUS JAETUSSA TEKIJYYDESSÄ	17
8 YHTEENVETO	20
LÄHTEET	21

1 JOHDANTO

Voiko teos olla olemassa ilman tekijää? Miten tekijä vaikuttaa teoksen tarkasteluun? Mitä haasteita jaetusta tekijyydestä aiheutuu?

Kukahen tämän on tehnyt, kysyy museokävijä taulun äärellä. Näyttelyissä käydään usein tekijän nimen perusteella ja elokuvat valitaan ohjaajan mukaan. Katselukokemus muokautuu pitkälti tekijää koskevien mielikuvien perusteella. Taideteoksen katsomiskokemukseen liittyy vahvasti katsojan mielikuva tekijästä.

Käsittelen tutkielmassani taidekentän tekijä-käsitettä. Tieteen termipankki määrittelee, että tekijä on kirjallisen teoksen kirjoittaja: auktori, kirjailija, jonka itsenäisen työn tulosta teos on (Tieteen termipankki 2018). Jaetun tekijyyden käsite, jossa teos on jaetun ja muilta perityn työn tulos, onkin hankalampi hahmottaa. Silloin teos ei ole yksittäisen taiteilijan luomistyön tulosta.

Useimmiten tekijyyden taakse kätkeytyy usein suuri joukko ihmisiä ja aineistoja, vaikka tekijäksi olisi ilmoitettu vain yksi henkilö. Tekijyys on myytti, joka kaipaa vahvasti elintilaa ja olemassaoloa. Se on juurtunut syväälle nykyihmisen mielikuviin kulttuuri-ilmioistä. Kenties henkilökeskeinen maailmamme nostaa tekijämyyttiä yhä enemmän jalustalle.

Tekijyyttä on tutkittuja mietitty paljon muun muassa kirjallisuuden tutkimuksen parissa. On ehditty julistaa tekijän ”kuolemakin”. Kirjallisuuden tutkija ja semiootikko Roland Barthes kirjoitti jo 1960-luvulla paljon tekstejä, jotka kritisoivat tekijän yksinoikeutettua auktoriteettia teoksen tulkinnassa (Barthes 1993). Hänen mukaansa teoksessa puhuvat kieli, toiset tekstit ja lukijan tulkinnat eikä niinkään tekijä.

Aion tässä tutkielmassani keskittyä tekijyyden kysymyksiin ja ongelmiin, joita kohtasin taiteellista lopputyötäni tehdessä. Käytän tekijyyden jakamista lähtökohtanani.

Tarkastelun kohteena tässä tutkielmassa minulla on Tehonrakentajat -taiteilijaryhmän videoteos *Suomalaisen työn voitto*, jonka tekeminen oli samalla lopputyöni taiteellinen osuus, sekä erillisenä tarkastelun kohteena Markku Pätilän tekemä lavastus Aki Kaurismäen *Toivon tuolla puolen* -elokuvassa jaetun tekijyyden näkökulmasta.

Suomalaisen työn voitto, Tehonrakentajat -työryhmä, videoteos, yksityiskohta teoksesta, kesto 3:50, 2017,

2 SUOMALAISEN TYÖN VOITTO

Taiteellinen lopputyöni oli videoteos *Suomalaisen työn voitto*, joka on Tehonrakentajat-taiteilijaryhmän yhteisteos. Olin osana ryhmää suunnittelemassa, käsikirjoittamassa, ohjaamassa ja animoimassa teosta. *Suomalaisen työn voitto* on arkistomateriaalista eli vanhoista uutisvideoista koostettua uudelleen järjestettyä videomateriaalia. Teos rakentaa tarinan koneistuvasta Maailmasta, joka rakentaa itselleen supertehokkaan yli-ihmisen, Tehonrakentajan.

Videoteos on Yleisradion tilaama Suomi 100 -juhlavuoden teemalla *Oi maamme!* -teemasarjaan kuuluva työ. Saimme Yleisradiolta käyttöön arkistomateriaalia. Videoteoksen tilauksessa vaatimuksena oli käyttää kyseistä arkistomateriaalia teoksen tekemiseen.

Suomalaisen työn voitto on siis teos, jonka tekijyys on jaettu useille henkilöille ja tahoille. TekTaiteilijaryhmäämme kuului kahdeksan henkilöä. Video on suurelta osin koostettu Lii Filmin alkuperäismateriaalista, joka sisälsi vanhoja uutisfilmejä 50–60-luvuilta. Työsämme tekijyys jakautuu siis meille taiteilijoille, Lii Filmin tuotannossa mukana olleille tekijöille, Yleisradiolle ja muille videon tekoon vaikuttaneille henkilöille.

Suomalaisen työn voitto -videoteos on kiertänyt museoissa ja on esillä Yle Areenan nettisivuilla (Yle Areena 2018). Kysymys siitä, kuka tai ketkä ovat teoksen tekijöitä, koskee hyvin Suomalaisen työn voitto teosta. Näin ollen teos toimii myös tutkimuskohteena työleni *Jaettu tekijyys*.

Onko tekijänä Tehonrakentajat-taiteilijaryhmä vai yksittäiset taiteilijat Miska Allonen, Heidi Hemmilä, Matti Hyvönen, Laura Impola, Jussi Jääskeläinen, Laura Laukkanen, Fanni Maliniemi ja Ismo Torvinen? Vai ovatko tekijät Lii Filmin alkuperäismateriaalin kuvaajat, ohjaajat, leikkaajat, äänittäjät ja tuottajat? Tekijöinä ovat myös teoksen tuottaja Yleisradio.

Suomalaisen työn voitto -teoksessa jaettu tekijyyden malli on sellainen, että sopimuksin ja Ylen luvun tekijänoikeudet alkuperäismateriaalista siirretään taiteilijaryhmälle. Taloudellisista oikeuksista ja levitysoikeudesta tehdään tuottajan kanssa sopimukset. Taiteilijaryhmä ottaa haltuun meidän ryhmään kuuluvien taiteilijoiden työpanoksen ja tekijänoikeudet, jotta yksittäisiä työpanoksia ei ole irrotettavissa yksittäisen taiteilijan tekijänoikeuden alaisiksi.

3 LAVASTUS EI OLE ITSENÄINEN TEOS

Vuoden 2018 suurimpia tekijänoikeuteen liittyviä uutisia oli Markku Pätilän ja Aki Kaurismäen välinen kiista siitä, onko Pätilän tekemä lavastus Aki Kaurismäen ohjaamassa elokuvassa *Toivon tuolla puolen* itsenäinen teos ja tekijänoikeudella suojattu. Pätilän lisäksi lopputeksteissä oli merkitty lavastajiksi kaksi henkilöä, jotka eivät olleet lavastajia: rekvisitööri Ville Grönroos ja lavasterakentaja Heikki Häkkinen.

Pätilä hävisi Markkinaoikeudessa käydyn oikeustaistelun Aki Kaurismäen tuotantoyhtiö Sputnik Oy:lle, jonka toimitusjohtaja Kaurismäki on. Samalla Pätilä menettää tekijänoikeuskorvauksia tekemästään lavastuksesta. Talouselämä lehti kirjoittaa, että ”Kaurismäen mukaan Pätilä on vain toteuttanut hänen visioitaan.” (Talouselämä 2017)

Kiistassa nousi esiin kysymyksiä siitä, kuka voi määrittää tekijänoikeudet. Kiista voi olla merkittävä ennakkotapaus sille, että lopulta tuottajalla on oikeus määritellä elokuvan eri taiteteellisten työpanosten tekijänoikeudet.

Markkinaoikeuden päätöksessä todetaan, että ” *Toivon tuolla puolen* -elokuvassa esiintyvä lavastus on syntynyt useiden henkilöiden eri vaiheissa tapahtuneen vuorovaikutuksen seurauksena” ja että ” Edellä todetun perusteella kyseistä elokuvaa ei voida pitää lavastuksen osalta tämän tuomion kohdassa 24 tarkoitettuna yhteenliitettynä teoksena.” (Markkinaoikeus 2018)

Tämän päätöksen valossa voi olla enää vaikea myöntää tekijänoikeutta elokuvan eri vaiheissa mukana olleille tekijöille. Näyttelijä, ohjaaja tai leikkaaja voi menettää tekijänoikeuden työhönsä, jos tuottaja niin päättää, sillä heidänkin työpanoksensa on ”useiden henkilöiden eri vaiheissa tapahtuneen vuorovaikutuksen seurausta” (Markkinaoikeus 2018). Jaettu tekijyys työtapanana haastaa tekijänoikeuden antaman suojan yksittäiselle tekijälle.

4 OMISTAMINEN JA JAKAMINEN

Tässä työssä tarkastellaan jakamista ja omistamista, sekä niiden välistä suhdetta taiteeteoksen tuotannossa. Tekijänoikeuslain määritelmän mukaan ideoita ei voi vielä omistaa. ”Suojaa eivät saa teoksen aihe, juoni, idea tai tietosisältö – ne ovat vapaasti kaikkien käytettävissä ” kiteyttää Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry infossaan. (Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry 2014, 3)

Koko taiteenhistoria perustuu jakamiselle. Ideat ja teokset ovat toistemme nähtävillä, museoissa, gallerioissa, kirjapainon keksimisen myötä kodeissa ja nykyaikana internetin kautta jokaisen ulottuvilla. Inspiroituneina toistensa tekemisistä ihmiskunta vie aina ideoita eteenpäin. Näin syntyvät muun muassa erilaiset tyylisuunnat, jotka sisältävät saman idean tai tekniikan ympärille rakennettuja teoksia, ajatusten jakamista.

Tekijä valmistaa ja työskentelee usein juuri sen vuoksi, että saisi teoksensa toisten ihmisten ulottuville. Hän haluaa antaa teoksensa nähtäväksi ja kuultavaksi. Mutta tekijä haluaa jakaa teoksensa omilla ehdoillaan. Omistamisen ja jakamisen väliset vallat taistelevat tekijän sisällä. Tekijä haluaa jakaa teokset, mutta usein hän ei halua antaa omaa työpanosta toisten käyttöön ja materiaaliksi, vaan ainoastaan katsottavaksi.

Tekijä haluaa säilyttää tekijänoikeutensa teoksen tunnustettuna tekijänä sekä taloudelliset oikeutensa teoksen suhteen. Tekijä haluaa pitää itsellään oikeuden teoksen uudelleen julkaisuun ja muokkaamiseen. Näitä rajoja säädellään tekijänoikeuslaissa.

Tiukkaan vedetyt lainopilliset rajat asettavat haasteita taideyhteisön liikkuvien käytäntöjen kentässä. Taiteenhistoria perustuu jakamiselle, mutta lainsäädäntö säätelee omistamista ja jakamista. Tekijät ovat joskus pulassa lainaamisen ja muokkaamisen sekä toisten taiteellisen panoksen käyttämisen kanssa. Kuka saa käyttää toisten taiteellista panosta ja miten?

5 TEKIJYYS KÄSITTEENÄ

Tekijyys -käsite on saanut historiassa kuluessa suureellisia määritelmiä ja kovia kolhuja. Tuula Ojapellon esseessä *Kirjailijuuden historia (The Author)* käsitellään Andrew Bennetin samannimistä kirjaa vuodelta 2005. Siinä valotetaan tekijyyttä runoilijan asemassa tapahtuneen muutoksen kautta. Ojapellon mukaan antiikin ajoilta periytynyt käsitys runoilijasta profeettana, jumalaisten näkyjen näkijänä, sai 1800-luvun alussa, valistuksen ajan jälkimainingeissa, kovan kolauksen. Tätä käsitystä alettiin ensimmäistä kertaa kyseenalaistaa (Ojapelto 2014). Taiteilija ei kenties enää ollutkaan jumalaisen lahjan omaava yksilö. Pystyisikö kuka tahansa kirjoittamaan runoja?

Romantiikan ajalle tultaessa näkemykset tekijyydestä olivat jälleen suureellisia. Tekijä tai taiteilija oli erityinen lahjakas yksilö. Maria Lappi pohtii kirjoittajaan liittyviä ajatuksia ja uskomuksia seuraavasti: ”Kirjoittamisen ajatellaan usein olevan inspiraatioon pohjautuvaa ja lahjakkaan yksilön luonnostaan osaamaa. Vaikka romantiikan tekijäkuva on säilynyt valtavirran keskuudessa hyvinvoivana ja on hengissä vielä tänäkin päivänä, sitä on myös vastustettu voimakkaasti etenkin kirjallisuudentutkimuksen piirissä.” (Lappi 2018)

Tekijyydestä ei voi kirjoittaa törmäämättä Roland Barthesin ajatuksiin tekijyyden kuolemasta. ”Tekijä on kuollut”, julisti Barthes, joka tarkoittaa sitä, että tekijä on lakannut olemasta tekstinsä ylimmäinen auktoriteetti (Tieteen termipankki 2018). Tekijän tarkoitusperät riisutaan ja valta luettuun tekstiin ja sen tulkintaan annetaan lukijalle. Tekijän auktoriteetti kyseenalaistetaan.

Ojapelto kirjoittaa esseessään, että Barthesin mukaansa tekijäkonstruktion taustalla on kapitalistinen ideologia. On kapitalismin arvomaailman mukaista nostaa esiin ihmisyksilön aktiivisena toimijana. ”Barthes näkee yksilökeskeisen ajattelun kapitalismin hedelmänä, joka johtaa tekijän tyranniaan.” (Ojapelto 2014) Kapitalistinen tuotantotalous ajattelu on keskeinen tekijä myös Pätilän ja Kaurismäen välisessä kiistassa. Pätilän yritys

saada tekijänoikeus tekemäänsä lavastukseen tuotti hänelle lopulta velkoja 88 000 euron edestä.

Kirjailija, tutkija, semiootikko Umberto Eco asettaa tekijyyden, teoksen ja lukijan tiukan analyysin alle. Avoimen tekstin mallissaan merkitysten rakentuminen on monimutkaista ja mitään valmiita merkityksiä ei voi asettaa tai siirtää suoraan lukijalle. Vesa Kyllönen jatkaa tekijyyden pohtimista pro gradu -tutkielmassa ”*Kiinteä piste maailmankaikkeudessa*” (Kyllönen, 2010). Siinä Umberto Econ teorian mallilukijasta ja mallitekijästä ovat keskeisiä. Econ käyttämät termit pohjautuvat siihen ymmärrykseen, että kirjailijalla on mielessään tietty lukija, jolle hän kirjoittaa. Kirjoittaja olettaa lukijan jakavan saman ymmärryksen asiainlaidasta ja näkökannan, joka kirjoittajalla on.

Kyllösen mukaan teksti on tila tai yhteinen muoto, jonka kirjoittaja ja lukija jakavat (Kyllönen 2010). Se ei ole omaa vaan jaettua eli yhteistä. Lukija osallistuu siten teoksen ja sen merkityksen luomiseen. Tällä tavalla jaettu tekijyys siis ulottuu jopa yhden kirjailijan kirjoittaman teoksen kautta lukijalle. Tässä mielessä tekijyys on aina jaettua, oli tekijöitä sitten yksi tai useampi.

Teksti on kirjailijan ja lukijan yhdessä rakentama monimutkainen olettamusten kudelma. Kyllönen lainaa otteen Umberto Econ mallilukijan teoriasta: ”Tämä mahdollinen lukija on oletettava sellaiseksi, että se pystyy tulkitsemaan kirjailijan käyttämät ilmaukset samalla tavalla kuin kirjailija operoi niillä” (Eco 1979/1987, 7). Jostain toisesta kulttuurista tai maailmasta tulevalle lukijalle teksti olisi täysin käsittämätön. Lukijalla on siis iso rooli teoksen esiin tuomisessa.

5.1 Tekijänoikeuslaki

”Tekijänoikeuslaki suojaa luovaa työtä.” (Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry, 2014) Tekijänoikeuslakiin liittyy paljon uskomuksia ja olettamuksia, jotka ovat yleisesti hyväksytyjä. Koetaan, että luova työ tarvitsee suojelua ja on jotain sellaista, jota voi suojella. Ulkoinen uhka on näin istutettu yleiseen mielipiteeseen. Joltain täytyy

suojautua. Kenties se jokin on taloudellinen uhka luovan työn tekijöille tai muille luovasta työstä hyötyville tahoille. Uhka voi olla myös se, etteivät tekijät saa ansaitsemaansa palkkiota.

Kaikesta huolimatta tekijät eivät useinkaan saa ansaitsemaansa palkkiota. Se on yleisesti hyväksyttyä. Nälkätaiteilija on kansan keskuudessa tunnistettava termi. On hyvä tutkia kenelle tekijänoikeuslaki antaa suojaa ja miltä varalta. Suojan annolla ja vallankäytöllä voi olla monia yhteisiä päämääriä. Se joka tai kuka saa tekijänoikeuden teokseen omaa myös vallan päättää sen käytöstä.

Tekijänoikeuslaki suojaa luovaa työtä, mutta ohjaa samalla vallan halutuille tahoille. Kennellä on viimeinen sana tekijänoikeuslakia tulkittaessa? Antaako Pätilän tapaus esimakua siitä, että valta siirtyy elokuvanteossa mukana olleille yksittäisiltä taiteilijoilta tuotantoyhtiölle?

Artikkelissa ”Tekijyyden muutokset tekijänoikeudessa” Leena Kakkori ja Laura Leppämäki ovat sitä mieltä, että tämänhetkinen tekijyyden muutos aiheuttaa päänvaivaa tekijänoikeuslaissa (2007, 191–209). Oletuksena on, että tällä hetkellä tapahtuva jonkinlainen työskentelykulttuurin muutos aiheuttaa tarvetta tarkastella tekijänoikeuslakia. Tekijänoikeuslaki ei määrittele tällä hetkellä teosta juurikaan. Teoksen täytyy olla omaperäinen ja itsenäinen. Muita laatu vaatimuksia tai taiteellisuuden edellytyksiä ei ole. Sillä taideteosta on mahdotonta määritellä.

Tekijänoikeuslaissa eräs hankalimpia asioita on itse teoksen määritelmä. Se aiheuttaa ongelmia. Teokselle ei ole valmiita määritelmiä. ”Nykytaidetta on vaikea yksiselitteisesti määritellä. Se on prosessi, joka elää tässä ajassa, suhteessa sen muutoksiin ja määrittelee itseään silmiemme edessä” (Kiasma 2000). Näin nykytaiteen määrittelyä kiteyttää kirjoittaja Kiasma-lehdessä 2000-luvulla. Taiteen olemukseen ei voi porautua tai sitä määritellä. Teos on siis liikkuva haamu, jolle ei voi määritellä selviä rajoja. Tärkeää määritelmässä on tekijä, eli taiteilija, jonka kautta voidaan teos määritellä taideteokseksi.

Pätilän tapauksessa tekijänoikeudet vietiin häneltä, koska lavastusta ei voitu määritellä itsenäiseksi ja omaperäiseksi teokseksi. Koska elokuvan *Toivon tuolla puolen* tekijyys oli jaettu useammalle henkilölle ja taholle, yksittäistä taiteellista panosta ei suojattu tekijänoikeuslailla.

5.2 Tekijän vaikutus teoksen esitykseen

Me Too -kampanja on taidealalla seksuaalista häirintää vastustava kampanja. Kampanja on hyvä esimerkki taideteoksen ja tekijän suhteesta. Yleisö ja media ovat heränneet huomaamaan seksuaalisen häirinnän yleisyyden. Se halutaan kitkeä pois taiteen kentältä.

Me Too -kampanja on saanut aikaan sen, että elokuvia ja jopa maalauksia on haluttu poistaa yleisön saatavilta ja kieltäytyä esittämästä. Vaikka teos itsessään ei välttämättä sisällä rikollista materiaalia tai mitään viitteitä siihen, sitä ei haluta esittää, koska tekijällä on rikoshistoria.

Tämä on herättänyt kysymyksiä ja keskustelua yleisössä. On toki vaikea katsoa teosta irrallisena konseptista ja tekijästä, vaikka teos itsessään voisi antaa lisäarvoa elämään, viihdettä, hyvinvointia ja taide-elämyksiä. Onko siis oikein kieltää yleisöä näkemästä teosta yhden tekijän rikoksen vuoksi? Rangaistus kohdistuu silloin myös muihin (esimerkiksi elokuvan teossa mukana olleisiin) kunnianhimoisiin tekijöihin kuin yleisöönkin.

Teoksen ja tekijän suhde on siis kompleksinen konstruktio. Teos ei voi irrottautua kontekstistaan. Sitä luetaan aikansa lapsena, palasena teosten jatkumoa historiallisessa kontekstissa ja tekijänsä elämänhistorian kautta.

5.3 Taidemaailman valta luo taideteoksen

Taideyhteisön valta on ääretön. Sillä suojellaan taiteen asemaa, luodaan merkityksiä ja ennen kaikkea sitä käytetään valta-asemien luontiin. Mika Karhu kirjoittaa artikkelissaan ”Valta taideinstituutiossa” kuinka taideinstituutioiden valta määrittää ja jättää ulkopuolelle kaiken taiteen alan sisällä tapahtuvan tuotannon (2007, 181-190).

1900-luvulla koettiin vaikeaksi määritellä taidetta. Tyyllinen kirjo oli valtavaa ja taiteen olemusta ja olemassaoloa horjutettiin. Esteetikot ja ajattelijat olivat ajautuneet pisteeseen, jossa nostettiin kädet ilmaan taiteen määrittelyn edessä: taidetta ei voida määritellä.

Yhdysvaltalainen filosofi, taidekriitikko ja professori Arthur Danto toi ajattelullaan uusia tuulia tähän tilanteeseen 1960-luvulta eteenpäin. Suurin ongelma, jonka kanssa Danto painiskeli, oli ”visuaalisesti ”erottamattomat objektit”. Miten kaksi identtistä esinettä luokitellaan joko taiteeksi tai käyttöesineeksi?

Kalle Puolakka kirjoittaa tekstissään *Danton taidefilosofia*, että suurin inspiraatio Danton visuaalisesti erottamattomien objektien -ongelmaan oli Andy Warholin vuonna 1964 valmistunut Brillolaatikko (Filosofia.fi. 2010). Danto näki sen tuolloin ja hän on myöhemmin musein viitannut teokseen ja kuvannut sen huomattavaa vaikutusta hänen teoriaansa. Havaittavilta ominaisuuksiltaan laatikko ei poikkea Brillo-puhdistusainepakkauksesta, joka oli perus käyttötavara tuon ajan Yhdysvalloissa. Mikä siis tekee Warholin laatikosta taidetta?

Danto määrittelee taideteorian, mutta se ei perustu aistein havaitaviin ominaisuuksiin. Taiteen ja todellisuuden välinen ero ei ole aistein havaittava. Taide määrittyy merkitysten verkossa.

Huomattavin saavutus Danton taideteoriassa on kenties hänen lanseeraamansa termi *taidemaailma*. Sen kautta hän selvittää eroja todellisten (eli kaikenlaisten muiden) ja

taide-esineiden välillä. Puolakan lainaus Dantolta kiteyttää teorian: "asioiden näkeminen taiteena edellyttää, jotain mitä ei voida silmin erottaa, taiteellisen teorian ilmapiiriin, tietoa taiteen historiasta – taidemaailman" (Danto 1964). Taidemaailma on "elämänmuoto", jota luonnehtii merkitysten yhteenkietoutuneisuus.

Teos kytkeytyy aina taidemaailman teoreettiseen ilmapiiriin, mikä antaa sille ominaisuuksia joita tavallisilla esineillä ei ole. Teoreettiset suunnat ja ajatukset siis luovat taidetta. Samoin teos vaatii tietyn historiallisen kehityksen ennen kuin sitä voidaan pitää taiteena.

Taidemaailma on siis instituutio, jonka kautta todellisia esineitä määritellään taiteeksi. Tämä instituutio pitää yllä taiteen määritelmää. Taide on siis taidekentän tiukan valvonnan alaisena ja suojassa. Taiteelle on muuten mahdotonta antaa määritelmää.

Onko siis tekijä pikemminkin taideyhteisö, joka määrittää tekijän? Ilman taideyhteisöä ei olisi taiteilijaa eikä siten taideteosta. Yhteisöllä ja aikakaudella on suuri vaikutus siihen, miten tekijä määritellään ja minkälaisena hänet nähdään. Romantiikan ajan suurelliset käsitykset ihmeellisestä yli-ihmisestä, taiteilijasta, ovat rapisseet, mutta yhä edelleen yhteiskunnalla on monenlaisia tarpeita määritellä taiteilijan ja tekijän olemus ymmärrettävään muotoon. Teos linkittyy tiiviiksi kokonaisuudeksi tämän tekijästä saadun kuvan kanssa.

Jos tekijyys on jaettu hajanaiselle joukolle tekijöitä, on vaikeampaa saada luotua sitä tiivistä linkkiä tekijän ja teoksen välille. Elokuvan teossa on mukana iso joukko ihmisiä, silti elokuva halutaan nähdä esimerkiksi vain ohjaajansa teoksena. Ihmiset kaipaavat selkeärajaista tekijyyttä, jotta teoksen lukeminen ja ymmärtäminen helpottuu.

6 VIITTAUSTAIDE JA TEKIJYYDEN RAJAT

Muutamattain taiteenlajit syntyvät suoraan toisten teosten käyttämisestä. Musiikissa toisten teosten lainaaminen luo pohjan muun muassa rapille ja teknon alalajeille. Se on näiden genrejen elinehto ja luovuuden lähde. Tekijänoikeuden näkökulmasta tällainen toiminta katsotaan kuitenkin usein laittomaksi. Tällaista pienten musiikkipätkien käyttämistä omilla teoksissa kutsutaan samplaamiseksi.

Jakamista ja omistamista ei voi käsitellä törmäämättä tekijänoikeuslakiin. Tekijänoikeuslain rikkominen johtaa konkreettisiin rangaistustoimiin yhteiskunnan taholta, joten siihen on paneuduttava huolella. Tekijänoikeuslain mukaan teoksen pitää täyttää itsenäisen ja omaperäisen luomistyön vaatimus, jotta se ylittää teoskynnyksen. Tämän jälkeen teosta suojaa tekijänoikeuslaki.

6.1 Miten voi tehdä laillista viittaustaidetta?

Miten sitten voivat olla olemassa musiikin samplaaminen tai taiteessa käytetty niin kutsuttu viittaustaide, jonka lähtökohtana on käyttää muiden teosten osia keskustelussa ja materiaalina?

”Tekijän yksinoikeuden pääperiaate on, että teosta saa käyttää ainoastaan tekijän luvalla ja siten kuin tekijä sallii. Teoksia on kuitenkin luvallista käyttää ilman tekijän lupaa joissain poikkeuksellisissa tilanteissa käytännön tarpeiden tai painavien yhteiskunnallisten syiden vuoksi. Teoksia voi siteerata hyvän tavan mukaisesti ja kopioida yksityiseen käyttöön.” Näin kerrotaan Tekijänoikeus.fi -sivustolla (Tekijänoikeus.fi 2018). Toisten teosten siteeraaminen on täysin vapaata, mutta tulee käytännössä kyseeseen vain kapealla alalla. Se ei tarkoita teosten käyttöä omiin tarkoituksiin.

Tekijänoikeuslaissa on kuitenkin määritelty niin sanottu vapaa muunnos (Tekijänoikeuslaki 2015, 4 §). Se tarkoittaa sitä, että toisen teoksesta tehdään oma ja itsenäinen teos ilman alkuperäisen tekijän lupaa, mutta teos ei saa olla samaistettavissa alkuperäiseen teokseen. Tällöin kyseessä ei ole laitton kopio. Toisin sanoen teosta käytetään inspiraation lähteenä tai sitä muunnellaan siten, että siitä syntyy oma teoskynnyksen ylittävä teos. Kuvataiteessa tämä on yleinen käytäntö. Vapaata muunnosta on kuitenkin vaikea määritellä.

Musiikin kohdalla samplaaminen on perustavanlaatuinen käytäntö, jonka kanssa joudutaan tahtomatta heikoille jälle. Helppointa on yrittää päästä sopuun alkuperäisen teoksen oikeudenomistajien kanssa.

Antti Kurko kirjoitti Voima-lehdessä samplaamisen yleisyydestä ja siihen liittyvästä tekijänoikeusviidakosta (Kurko 2017). Kurkon mukaan samplaaminen saa kukoistaa niin kauan kuin siihen ei liity isoja rahoja tai menestystä, jonka mainingeista alkuperäisten oikeudenomistajat haluavat päästä nauttimaan. Samplaaminen on perustavanlaatuinen osa musiikkiteollisuutta nykyaikana.

Artikkelinsa lopussa Kurko tulee johtopäätökseen, että musiikkiteollisuus on jakamista suuremmissa osin kuin kuvittelemme: ”usein samplet ovat muuttaneet muotoaan biisintekovaiheessa niin paljon, ettei niitä edes tunnista alkuperäisiksi. Se on kuitenkin selvää, että iso osa päivittäin kuulemastamme musiikista on alun perin aivan jonkun toisen ihmisen soittamaa kuin uskomme”.

Kun ideoiden lainaaminen, ja sen myötä jaettu tekijyys, ovat näin keskeisessä osassa taiteen tekemistä, niin kenties olisi aika helpottaa taiteentekijöiden taakkaa keventämällä tavalla tai toisella tekijänoikeuskäytäntöjä lainaamisen osalta.

6.2 Kopio vs. aito

Artikkelissaan ”Tekijä-käsite ja ranskalainen jatkokertomuksen perinne” (2008, 132-143). Jean-Yves Malherbe tuo esiin humoristisen esimerkin tekijyyden sisältämistä haasteista. Hän kertoo Jorge Borgesin novellin ”Pierre Menard, autor del Quijote” päähenkilöstä, joka on kirjailija. Tämä kirjailija kirjoittaa uuden ja paremman version Don Quijote -romaanista. Lopputuloksena on melkein sanasta sanaan sama kirja kuin alkuperäinen, mutta vain uudelleen kirjoitettuna.

Jokainen sana on uusi kirjailijan siihen tarttuessa. Se on vapaasti käytettävissä ja omistettavissa tekijän teoksessa. Sanojen yhteenliittymä muodostaa kirjan ja kirjan tekijänoikeudet siirtyvät kirjoittajalle. Entäpä jos nuo täsmälleen samat sanat irrotetaan, niiden paikkaa siirretään ja jokainen sana käydään läpi uudelleen kirjain kirjaimelta ne muodostavat uuden kirjan. Onko se sama kirja vai uusi kirja?

Kuvataiteen käytännöissä on aina käytetty hyväksi ja pohjattu oma tekeminen jo olemassa olevaan kuvastoon. Se, mikä määrittelee rajoja viittaustaiteen tekijänoikeuksiin, on kuin veteen piirretty viiva. Mikä on se maaginen raja, joka määrittää teoksen uudeksi itsenäiseksi teokseksi? Tälle ei ole olemassa mitään selkeää ohjetta.

Taidehistoriassa kopiota on pidetty kauhistuttavana maagisiin mittasuhteisiin ylettyvänä vääryytenä ja rikoksena. Kopiolla ei ole taiteellista arvoa eikä olemassaolon oikeutta. Minua on aina kiehtonut kopion asema taidemaailmassa. Kuvitellaan tilannetta, jossa museossa on seinälle ripustettuna kaksi Van Goghin maalausta. Ne ovat täysin identtiset samanlaisissa kehyksissä vierekkäin. Toinen on kopio ja toinen aito. Aidon erottaa vain erityisen ammattilaisen havainnointikyky ja siihen liitetty tieto tekijän henkilöllisyydestä. Kuitenkin molemmat maalaukset antavat katsojalle samat tunnekokemukset ja näköaistimukset, jos hänellä ei ole taustatietoa tekijästä. Kummatkin teokset ovat aitoja maalauksia. Niissä on aitoa öljyväriä ja ne on maalattu aidoilla siveltimillä. Ne on kehystetty ja maalattu aidolle pellavakankaalle. Mikä sitten tekee loppu viimein kopion? Se on taidedyhteisön määritelmä kopiosta.

6.3 Creative Commons

Kasvava joukko taiteentekijöitä haluaa edistää taiteenalojen kehitystä jakamalla omaa tuotantoansa muiden kanssa. Internetin aikakaudella on saanut syntynsä avointen lisenssien käytäntö, joiden avulla jokainen voi antaa omia teoksiaan muille käyttöön luopumalla niiden tekijänoikeusvaatimuksista. Tällainen jakamisen kulttuuri on tuonut ihmisten ulottuville kaikenlaista vapaasti käytettävistä ohjelmistoista 3D-tulostettaviin surffilautoihin.

Taideyhteisön sisällä on siis jo pitkään tehty konkreettisia toimia jaetun tekijyyden mahdollistamiseksi. Joukko taiteilijoita näkee jakamisen ja tekijänoikeuksistaan luopumisen arvona ja tärkeänä taidekenttää rikastuttavana asiana. He antavat taiteellisen työnsä muiden käyttöön esimerkiksi Creative Commons -lisenssiä käyttäen.

7 TYÖSKENTELYN ERITYISLAATUISUUS JAETUSSA TEKIJJYDESSÄ

Tekijyys nousi väistämättä esille ajatuksissa ja luovassa prosessissa ”Suomalaisen työn voitto” -videoteoksen kaltaisen yhteisteoksen kohdalla, siitä huolimatta, että taiteellisen työskentelyn prosessin aikana tekemiseen ei välttämättä keskitytä älyllisesti vaan tunnetasolla. On halu saada valmista ja teos etenee kuin itsestään. Tekijyyden määritelmillä ei ole väliä kesken prosessin. Teos saa pääroolin.

Taiteellisessa työskentelyssä on hypättävä yhteiseen leikkiin tai luovuuden peliin. Tarja Pääjoki kirjoittaa esseessään ”Leikkivät tarinat” (Pääjoki 2003, 121-129) yhteisöön kuulumisesta ja identiteetin merkityksestä taiteelliseen työskentelyyn. Hän puhuu tarinoiden voimasta, joiden varaan identiteettimme rakentuu.

Syy ihmisten kyvyttömyyteen toimia yhdessä johtuu siitä, että ihmiset asettavat oman minän toteuttamisen toisten edelle (Pääjoki 2003, 124). Oman identiteetin rakennus on tärkeintä. Taiteellisessa yhteistyössä tämä nousee isoon asemaan nykyisen henkilökeskeisen taiteilijamyytin rakennuksessa.

Luovien alojen johtajuutta tutkinut Niina Koivunen toteaa Helsingin sanomien haastattelussa (HS Dahlbom 2018), että taidealalla vallitsee toimintakulttuuri, jossa johtajilla on suurempi valta-asema suhteessa alaisiinsa kuin tavanomaisissa organisaatioissa. Koivusen mukaan neromyytti vaikuttaa yhä taidekentällä: ”Taidealalla tätä johtajuusmyyttiä vahvistaa vielä taiteellisen neron myytti: nero toteuttaa omaa näkemystään taiteellisesta teoksesta muiden ihmisten kautta.”

Tällainen asennoituminen johtaa jopa rikolliseen käyttäytymiseen taidealoilla, josta Me Too -kampanjakin kertoo. Koivusen mukaan vallankäytön epätasapaino ”näky esimerkiksi juuri tässä, että nuoret taiteilijat, joiden avulla ja kautta johtajat näkemyksiään

toteuttavat, eivät arjessa uskalla kyseenalaistaa heihin kohdistuvaa epäasiallista toimintaa silloin kun se tapahtuu” (HS Dahlbom 2018).

Muutos tapahtuu hitaasti, mutta varmasti. Toimintakulttuuri taidealoillakin muuttuu yhä keskusteleavammaksi ja avoimemmaksi. Uudet opiskelijat taidealoilla eivät enää sulata aikaisempia käytäntöjä. Teatterikorkeakoulun tanssin koulutusohjelman yliopistonlehtori Soile Lahdenperä Kertoo Helsingin sanomien haastattelussa muutoksesta opetuskulttuurissa: ”Minulla on 1970-luvulta saakka kokemusta tanssin opetuksen kulttuurista ja koreografien työtavoista. Opetuskulttuuri on selvästi muuttunut. Nykyään kunnioitus on molemminpuolista, eikä opettajaa nosteta jalustalle samalla tavalla kuin ennen” (HS Hallamaa 2018).

Neromyytin perilliset ovat hankalassa asemassa, jos unohtavat luovan yhteistyön ja ihmisten välisen yhteyden voiman. Yksilökeskeisen vallankäytön ihannointi hälvenee toivottavasti vähitellen. Roomaa ei rakennettu päivässä, eikä Michelangelokaan tehnyt töitään yksin.

Taide on leikki ja yhdessä siihen suostuminen on luopumista minuudesta. Leikin on annettava olla ensisijainen subjekti eikä taiteilijan. Leikkiin on antauduttava ja oltava toisissaan. Vain leikin kautta, minuuden menetettyään, on kokemusten uudelleentulkinta mahdollista (Pääjoki 2003, 125).

Kaikki ihmisyyys koostuu tarinoista ja rakentuu niille. Taide ja elämä ovat tarinoita, kulttuurisia ja myyttejä, jaettuja tai omistettuja. Taide antaa tilaa leikkiä tällä identiteettien kentällä. Poimia sopivat ja sopimattomat. Omistaa ja tulkita uudelleen (Pääjoki 2003, 125). Vaihtoehtona on valmiiden tarinoiden kertominen itselleen ja niiden toistaminen. Tällöin identiteetti kuihtuu tai hukkuu.

Taiteellinen työskentely vaatii luopumista identiteetistä. Sitä vastoin tekijyyden korostaminen kohottaa identiteetin keskeisimmäksi tekijäksi teoksen määrittelyssä. Tällaisessa

vastavoimien paineessa voi olla vaikea keskittyä taiteelliseen työskentelyyn. Taiteilijan täytyy sivuuttaa tekijyys ja taiteilijaidentiteetti päästäkseen leikkiin mukaan. Tämä on vaikea paradoksi.

Elokuvanteossa on unohdettava oma minuus ja keskityttävä teokseen ja tarinaan, siten teos pääsee hyödyntämään jokaisen työhön osallistuvan tekijän täyden potentiaalin. Valtataistelut on unohdettava, jotta kaikki uskaltavat antaa työpanoksensa peliin. Siten teos pääsee olemaan paras mahdollinen. Jos tekijällä on pelko esimerkiksi siitä, saako hän tekijänoikeuden omaan taiteelliseen työpanokseensa, hän ei välttämättä uskalla edes lähteä leikkiin mukaan.

8 YHTEENVETO

”Taide on kodin kaltainen, turvallinen liittymisen saareke yhteisöjä kaipaavassa maailmassa”, kirjoittaa Tarja Pääjoki (2003,128). Yhteys voi löytyä taiteen avulla ja identiteetin etsintä tuottaa tuloksia.

Taide on aina jakamista. Jaettavana ovat sekä ajatukset, jotka kehittävät toisiaan, että tekniikat, tyylit ja muodon rikkaus. Taidehistoria perustuu jakamiselle. Jaettu tekijyys on tekijyyden varsinainen olemus. Yksittäisen henkilön tekemä teoskin sisältää jaettua luovuutta, taitoa ja ideoita. Se on kulttuurinsa ja historiansa tuote.

Tekijä haluaa jakaa teoksensa yleisön kanssa. Taidemaailmassa teos kirjoitetaan tai tehdään kuvitteellista lukijaa tai katsojaa varten. He jakavat saman ymmärryksen, käsitteet ja ajatusmaailman, kuin tekijä (Kyllönen, 2010) ja voivat siten jakaa ja olla osana luomassa taideteoksen merkityksiä. Jakamalla taideteos herää eloon.

Taide kehittyy jakamisen ansiosta. Jaetuista ideoista ja tekniikoista muodostuu tyyliuuntia. Jakamista on tekijyyden jakaminen pieniin paloihin ja osa-alueisiin. Mitä suurempi teos tai projekti, sitä enemmän syntyy jaettavaa osaamista, ja sitä varmemmin teos koostuu jaetusta osaamisesta. Jaettu osaaminen rikastuttaa kokonaisuutta ja teosta.

Jaettu tekijyys kattaa myös taiteeseen samaistumisen, identiteetin jakamisen. Kirjoittaessa kirjaa, kirjailija yhdistää tekstinsä kirjoitettujen tekstien joukkoon. Kirjailija liittyy ihailmiensa kirjailijoiden saattueeseen. Taidetta tehden identiteetti pääsee kodin kaltaiseen, turvalliseen liittymisen saarekkeeseen (Pääjoki 2003, 128).

Jaettu tekijyys nostaa teoksen mahdollisuuksia. Jaettu tieto, taito ja ideat nostavat ihmiskunnan potentiaalin paljon korkeammalle kuin mihin yksilön kyvyt yltäisivät.

LÄHTEET

Ant Farm. 1970. Make Your Own Real City. Viitattu: 24.4.2018
<https://www.sfmoma.org/artwork/2012.141>

Barthes, R. 1993. Tekijän kuolema, tekstin syntymä. Suom. Lea Rojola. Tampere: Vastapaino.

Danto, Arthur C. (1964). The Artworld. The Journal of Philosophy, Vol. 61, No. 19, 580.

ECO, U. 1979/1987. The Role of the Reader. Explorations in the Semiotics of Texts. London: Hutchinson.

Filosofia.fi. Puolakka, Kalle. 2010. Danton taidefilosofia. Viitattu 26.8.2018 <https://filosofia.fi/node/5171>

Helsingin sanomat. Dahlbom, Taika. 3.4.2018. Miksi juuri taidealalla tapahtuu kähmintää ja vallan väärinkäyttöä? Koska siellä johtaja on myyttinen sankari ja suuri nero, sanoo tutkija Niina Koivunen. Viitattu: 26.8.2018 <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005627469.html>

Helsingin sanomat. Hallamaa, Laura. 16.4.2018. Taiteen neromyytti on murtumassa – Nykyopiskelijat eivät enää siedä tyrannimaisia opettajia, kertovat opettavat taiteilijat. Viitattu: 26.8.2018 <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005643910.html>

Kakkori, L.; Leppämäki, L. (toim. Jula, J.) 2007. Tekijyyden muutokset tekijänoikeudessa. Teoksessa: *Taiteen etiikka*, s.191-209. Turku: 2007.

Karhu, M. (toim. Jula, J.). 2007. Valta taideinstituutioissa. Teoksessa: *Taiteen etiikka*, s.181-190. Turku: 2007.

Kiasma. 2000. Nro 8 Vol 3. Viitattu 28.8.2018 <http://kiasma.fi/kiasma-lehti/8.php?lang=fi&id=5>

Kopiraitti. Viitattu: 24.4.2018 <http://kopiraitti.fi/omat-tyot/opettajan-tekemat-tyot/toisen-tekeman-aineiston-hyodyntaminen>

Krappala M.; Pääjoki T. 2003. Taide ja toiseus. Jyväskylä: Gummerus.

Kurko, A. 2017. Kenen lauluja soitat. Voima 7.9.2017.

Kyllönen, V. 2010. KIINTEÄ PISTE MAAILMANKAIKKEUDESSA - Umberto Eco ja tulkinnan politiikka. Pro gradu -työ. Yleinen kirjallisuustiede. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu: 24.4.2018 <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81500/gradu04236.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lappi, M. Kaiken takana on kirjoittaja - tekijyys ja identiteetti kirjoittamisessa ja sen pedagogiikassa. Viitattu: 24.4.2018 <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/kirjoittamisen-tutkimus/tekijyyden-kasite-ja-historia/Tekijyys%20ja%20identiteetti.pdf>

Malherbe, J-Y. 2008. Tekijä-käsite ja ranskalaisen jatkokertomuksen perinne. Teoksessa: *Tekijyyden ulottuvuuksia*, s. 132-147. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino oy.

Markkinaoikeus. 2018. 13.2.2018 MAO79/18. Viitattu 26.8.2018 <http://www.markkinaoikeus.fi/fi/index/paatokset/teollisjatekijanoikeudellisetasiat/teollisjatekijanoikeudelliseta-siat/1518515579416.html>

Ojapelto Tuula, "Kirjailijuuden historia (The Author)" <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/kirjoittamisen-tutkimus/tekijyyden-kasite-ja-historia/kirjailijuus-authorship/bennett-kirjailija-the-author>

Talouselämä. 2017. US: Lavastaja vaatii Kaurismäen elokuvan kopioita tuhottavaksi. Viitattu: 26.8.2018 <https://www.talouselama.fi/uutiset/us-lavastaja-vaatii-kaurismaen-elokuvan-kopioita-tuhottavaksi/6fee7942-b7ed-3aac-8ee6-5f498bc6d304>

Tehonrakentajat. 2017. Suomalaisen työn voitto. Yle Areena. Viitattu 27.4.2018 <https://areena.yle.fi/1-4126904>

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry. 2014. Tekijänoikeus suojaa luovaa työtä. Multiprint. Viitattu 24.4.2018 <http://antipiracy.fi/aineistot/>

Tekijänoikeus.fi. Viitattu: 24.4.2018 <http://www.tekijanoikeus.fi/tekijanoikeus/luvallinen-kaytto/>

Tekijänoikeuslaki 22.5.2015/607. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404#L1P5>

Tieteen termipankki 25.04.2018: Kirjallisuudentutkimus:tekijä. Viitattu: 24.4.2018 <http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:tekijä>